

UiT Norges arktiske universitet

Friluftsliv og besøksforvaltning: turismens voksesmerter

Gaute Svensson

Kort om presentasjonen

- Friluftslivets historiske røtter
- Raske endringer i friluftsliv og reiseliv
- Erfaringer fra et prosjekt om allemannsretten
- Et uklart pliktfundament?
- Hvordan kan besøksforvaltningen bidra?
- Fokus spesielt på harde vs myke tiltak

Friluftslivets historiske røtter

Friluftsliv og reiseliv i endring

Allemannsrettens omstridte natur

- 4 årig NFR prosjekt
- Hovedfokus på Nord-Troms
- Referansecaser Østmarka, Finland og Island
- Statsforvalter, Statskog, Halti nasjonalparksenter og Nord-Troms museum

Fokus i prosjekt

Friluftsloven gir oss rett

Opptatt av hva som er riktig

Altså fra *juss til moral*

Olwig (2019) kaller dette det
abstrakte og praktiserte
landskap

Det praktiserte = friluftslivets
kulturelle grunnlag

Hva er **problemet med
alliemannsretten** i dag?

Snakkes om et **uklart
pliktfundament**

Men er pliktene uklare?

SAUEBØNDER

Krevde at kommunen skulle forby hundekjøring: - Ikke en verdig situasjon å ha en slik konflikt

HUNDEKJØRING

Fortsatt full strid om forbud i Reisadalen: - En trist dag for lokalsamfunnet

Kommunen ble stevnet for retten - nå kan de ha løst bikkjeslagsmålet i Reisadalen

HUNDEKJØRING

Strid mellom bønder og hundekjørere havner i høyesterett

Et uklart pliktfundament?

Pliktene ikke nødvendigvis uklare

- Har vært del av **friluftslivs-sosialiseringen** vår
- Vi **opplæres i hensyn**, lokalkulturelle verdier
- Dette utfordres med **økt mobiltet og reiseliv**
- Her **utfordres** ikke hva vi har rett til men hva som er **riktig**

Lokalkultur inn i forvaltningen

- Verneområdestyrer, reisemålsledelse etc kan fremme *riktig*
- Det er **ikke et uklart pliktfundament**
- Uklart hvordan integrere **lokalkulturelle verdier i forvaltningen**

Er besøksforvaltning svaret?

- **Politisk satsing** på besøksforvaltning
- Knyttet til **økning i reiseliv**
- Voksesmerter medisineres med besøksforvaltningstiltak
- Karakteriseres av «**førstehjelp**»: toalett, p-plasser, stier etc
- Åpne for **lokale verdier, tradisjoner**
- Eks seidesteiner, artsspesifikke hensyn, kulturbærende praksiser (reindrift etc)

Harde vs myke tiltak

- Infrastruktur = **harde tiltak**
- Besøksforvaltning forventes **bidra helhetlig**
- Immateriell infrastruktur, **myke tiltak**
- De myke tiltakene er **holdningsskapende**
- Kan fremme **lokalkultur** og *riktig*

«Nudging» i besøksforvaltningen

- «**dulting**» som prinsipp kommer
- Mål om **atferdsregulerende** tiltak
- Integrere biologiske og kulturelle **verneverdier**
- Nudging åpner for sensitivitet for **både rett og riktig**
- Men krever **kompetanse og finansiering**
- Her må vi **dulte politikerne** våre

A photograph of two people standing on fat bikes in a snowy landscape. The sky is dark with vibrant green and purple aurora borealis (Northern Lights) visible. Bare trees and snow-covered mountains are in the background. The text "Takk for alt😊" is overlaid on the left side of the image.

Takk for alt😊